

34 על הפסוק²⁵, "ויקדו וישתחוו" פירש רש"י:
 35 "קידה כפיפת קדקד. השתחוואה משתטח לארץ".
 36 – "פישוט ידיים ורגלים"²⁶. לא כפירוש התרגום
 37 "וכרעו" - דקידה פירושה שכורע על ברכיו, ולפי
 38 זה אף שאפשר להיות כפיפת קדקד ("קידה") בלי
 39 השתחוואה, אי אפשר להיות השתחוואה מבלי
 40 לכוף את הראש תחלה (אבל אפשרית - מבלי
 41 כריעת ברכיים).

42 על פי זה מובן שבמקום שנאמרו שניהם
 43 (ובפרשתנו "ויקד" ו"ישתחוו") אין הכוונה להודיע
 44 על ה"קידה" בתור התחלה של השתחוואה (דמאי
 45 קא משמע לן - הרי אי אפשר באופן אחר), אלא
 46 – כענין בפני עצמו, נתינת כבוד על ידי קידה, ולא
 47 הסתפקו בזה כי אם אחר כך הוסיפו כבוד
 48 והשתחוו, פשטו ידיהם ורגליהם.

49 ומדגיש רש"י על ידי דילוג ענין הקידה,
 50 ש"וימהר משה" עד כדי כך שכאילו לא היתה
 51 הקידה (מציאות לעצמה), כי אם "מיד - וישתחוו"²⁷.

52 וזוהי כוונת רש"י בהוספת "מיד (וישתחוו)" -
 53 אף ד"וימהר" פשיטא דפירושו "מיד" והוה ליה
 54 למימר "כשראה כו' הקריאה השתחוה"²⁸, כי רצונו
 55 להדגיש שמיד וישתחוו (כאילו בלי "ויקד ארצה").

56 ה. מיינה של תורה בפרש"י דילן:
 57 על פי הנ"ל יובן זה שרש"י כותב בפסוק זה
 58 "שכינה" דוקא ולא שם אחר:
 59 מבואר בתניא²⁹ שהשכינה נקראת כן "על שם
 60 ששוכנת ומתלבשת תוך כל עלמין", ובנדון דידן
 61 רצה משה להשתחוות כשהוא רואה את השכינה
 62 קודם שעברה, לכן נזכר השם המורה על ששוכנת
 63 תוך כל עלמין - "השכינה".

(משיחת שבת פרשת תשא תשכ"ט)

1 ג. על פי הנ"ל דהפירוש ב"ראה) שכינה
 2 עוברת" הוא כשהתחילה לעבור, יש לבאר איך
 3 אפשר לומר ש"ראה (משה) שכינה כו'":
 4 הכתוב מדייק "והיה בעבור כבודי וגו'"
 5 (וכפירוש רש"י: "כשאעבור לפניך"²²), והיינו -
 6 דבעת שעובר, אז אין רשות (יכולת) לראות, מה
 7 שאין כן בתחלת בוא השכינה אפשר לראות; ואין
 8 זו סתירה למאמר הקב"ה "לא תוכל לראות את
 9 פני", כי ראה שכינה עוברת (ותו לא) אין זה ראיית
 10 פניו של הקב"ה,

11 וגם "וראית את אחורי" - הוא יותר מזה,
 12 כדמוכח מפשטות הכתובים שב"וראית את אחורי"
 13 - היה חידוש ומילוי בקשתו לאחרי גמר קריאת י"ג
 14 מדות הרחמים וכו',

15 כי אם ראייה כללית: "כשראה משה שכינה
 16 עוברת", במבט ראשון, תיכף ומיד כשראה
 17 שהשכינה באה, תיכף ומיד השתחוה.

18 ועל פי זה יש להוסיף ש(אף שעיקר כוונת
 19 הכתוב ב"וימהר משה" היא להגיד שמשה
 20 השתחוה קודם לדבור הקב"ה, הנה) כלולה בזה גם
 21 מהירות כפשוטה (שהשתחוה במהירות גדולה)
 22 ומהירות כזו שבלעדי הכתוב לא היינו יודעים
 23 אודותה (אף שמשה עשה כל ענינו בזריזות, כנ"ל):

24 מובן שאינו דומה אופן ודרגת ההשתחוואה
 25 למלך בעת שרואים אותו "כמו שהוא"²³, לגבי
 26 הביטול כשרואים אותו מתחפש ומתעלם בדמות
 27 אחרת²⁴, או כשאין רואים אותו, אלא שיודעים
 28 שהוא נמצא כאן, ולכן תיכף ומיד שראה משה את
 29 השכינה "כמו שהיא" - מיהר קודם גמר ההעברה
 30 להשתחוות - בדרגה הכי נעלית (נוסף על זריזותו
 31 הרגילה).

32 ד. על פי זה יש לבאר פירוש רש"י "מיד
 33 וישתחוו" ולא "מיד ויקד (ארצה וישתחוו)":

(22) כוונת רש"י בפירושו: "בעבור כבודי" - משמע לאחור
 שיעבור, והרי זה סותר להכתוב שבעת עבור השכינה ושכתי -
 לא יראה (אבל אח"כ) והסירותי גו' - לכן פרש"י "כשאעבור
 לפניך", היינו בעת שיעבור.
 (23) ועפ"ז מובן מה שלא מצינו שהשתחוה משה בעת
 ש"ויחזו את האלקים" אף שמוסתכלין בו (משפטים כד, יא.
 ובפרש"י) ולא בעת שנדמה להם כגבור מלחמה וכזקן (פרש"י
 יתרו כ, ב).
 (24) ראה תניא פמ"ב בהגה"ה "רואה כו' משתחוים לאיש א'
 תפול עליו אימה ופחד" - ואינו אומר שישתחוה (והטעם כיון
 שהוא רואהו כ"איש אחד").

(25) מקץ מג, כת. וראה ראב"ע כאן ומקץ שם. ברכות לד, ב
 (וש"ג).
 (26) ראה פרש"י מקץ מב, ו.
 (27) ובפרט לפרש"י דקידה ה"ז כפיפת קדקד - בלאה"כ אין
 מציאותה (כשבאה ביחד עם השתחוואה) ניכרת כ"כ, משא"כ
 להתרגום שזהו כריעת ברכיים.
 (28) כבדפוס ראשון ושני, משא"כ ברש"י כת"י וברוב
 הדפוסים.
 (29) פמ"א (נז, ב).